

VERSLAG VAN DE BIJeenKOMST VAN VERTEGENWOORDIGERS
VAN EEN AANTAL POLITIEVERBINDINGEN, GEHOUDEN OP
DONDERDAG 14 DECEMBER 1967.

Aanwezig zijn:

VAN DE POLITIEVERBINDINGEN:

- Arnhem
- Enschede
- Nijmegen
- Nijmegen
- 's-Gravenhage
- Amsterdam
- Groningen
- Arnhem
- Groningen
- Rotterdam
- Enschede
- Tilburg
- Groningen
- Tilburg
- Eindhoven
- Eindhoven
- Utrecht
- 's-Gravenhage
- Haarlem

VAN DE B.V.D.:

Drs. A. KUIPERS (Voorzitter)

Jhr. M. de SAVORNIN LOHMAN

De voorzitter, Drs. A. KUIPERS, opent om 14.00 uur de vergadering en heet een ieder welkom, in het bijzonder de heren (G.P. 's-Gravenhage) en (G.P. Groningen) die voor het eerst deze vergadering bijwonen.

De notulen van de laatstgehouden vergadering geven de aanwezigen geen aanleiding tot opmerkingen.

Vervolgens introduceert de heer KUIPERS de inleider van deze middag, de heer , die een voordracht houdt over de activiteiten van de Sowjetrussische inlichtingendiensten in Nederland.

De heer begint zijn inleiding met een overzicht van de geschiedenis van de Sowjetrussische geheime dienst. De geschiedenis van deze dienst, of die nu CHEKA, OGPU, GPOE, NKWD, MVD of KGB wordt genoemd, aldus de heer , is die van de terreur. Ook in het buitenland wordt, in de periode van STALIN, dit patroon van onverzoenlijke agressie gehandhaafd tegenover iedere niet-Stalinistische opvatting.

Na de dood van STALIN in 1953, beginnen langzaam andere opvattingen in de S.U. terrein te winnen. Deze krijgen in 1956 op het 20ste Partijcongres gestalte door CHROESTCHOV's veroordeling van Stalin en door zijn introductie van de vreedzame coëxistentie. Het duurt echter geruime tijd voordat deze nieuwe opvattingen zich weerspiegelen in het gedragspatroon van de Sowjetrussische vertegenwoordigingen en de daarbinnen opgestelde Sowjet-inlichtingendiensten, met name de KGB en de GRU.

Eerst in 1962, in aanvang aarzelend, maar dan snel toenemend, begint het optreden van de Sowjet-vertegenwoordigingen te veranderen en zich te kenmerken door het leggen van een breed front van contacten op velerlei terrein.

Het geheel van deze activiteiten wordt gelardeerd met een toenemend aantal Sowjet-recepties, culturele manifestaties, e.d., alsmede bezoeken aan Nederlandse evenementen.

Met dit glimlach-offensief beogen de Sowjets de anti-communistische krachten uit te hollen door de Westerse wereld er van te doordringen, dat de S.U. een respectabel, liberaliserend en vredelievend land is. Een bijzondere rol, aldus de heer , speelt in dit alles de zorgvuldige en geraffineerde begeleiding van in het bijzonder politici en journalisten, bij een bezoek aan de S.U.. Deze verschaffen, na terugkeer in Nederland, veelal het door de Sowjets gewenste beeld van de Russische samenleving.

Niet genoeg kan worden beklemtoond dat de communistische doelstellingen onverkort gehandhaafd worden. In feite heeft het communisme nog niets van zijn onverzoenlijkheid verloren en is de nieuwe koers meer een tactische dan een principiële verandering.

Vervolgens gaat de heer in op de samenstelling van de Sowjet-russische inlichtingendiensten in Nederland en schetst daarna de doelen van KGB en GRU, met name:

(KGB) Infiltratie in bepaalde ministeries en vertegenwoordigingen, waarbij Buitenlandse Zaken en de Amerikaanse Ambassade hoog op de lijst staan.

Politieke informatie.

Militaire informatie - (vliegvelden, havens, AFCENT, communicatiecentra, "early warning").

Contra-inlichtingen - penetratie in politiek en B.V.D. - begeleiding van reizigers naar de S.U. - onderhouden van contacten met de z.g. Russische kolonie h.t.l..

Ondersteuning aan het illegale netwerk - (documenten, illegale verbindingen, post-adressen, grenspassage).

(GRU) Early warning

Militaire spionage

Wetenschappelijke spionage

Strategische goederen

Politieke informatie

Ondersteuning aan het illegale netwerk.

Als tactische veranderingen in het optreden van de KGB, vervolgt de heer , zijn aan te merken de grote voorzichtigheid en het benutten van de nieuwste technische middelen. Spionage-schandalen namelijk passen niet bij de nieuwe image van het Russisch communisme.

Ook het verbeterde handelscontact heeft de mogelijkheden voor deze diensten verbeterd. Ook wensen de Sowjets voortdurend contrôle uit te oefenen op de vervaardiging van de door hen in Nederland bestelde producten en stationeren daartoe een aantal z.g. toezichthouders in Nederland, die hier vaak jaren achtereen blijven. In aanmerking moet worden genomen, dat deze mensen buiten de beperkende bepalingen vallen die van toepassing zijn op de leden van de Sowjet-vertegenwoordiging, en, doordat zij niet op de R.A. of R.H.D. werken en wonen, veel moeilijker onder contrôle te houden zijn.

De heer sluit zijn betoog af met een overzicht van het reizen naar de S.U. gedurende de laatste jaren:

	62	63	64	65	66
handel	172	338	449	636	700
toeristen					
delegaties				1561	1559
congressen				2197	2259

De reizigers in de S.U. krijgen een zorgvuldige begeleiding, zowel om het in Nederland reeds gewekte positieve beeld te versterken, als om eventuele agenten van de Westerse inlichtingendiensten onder hen te onderkennen, dan wel om zelf agenten te recrutereren.

De Russische kolonie in Nederland staat onder toezicht van het "Comité voor het onderhouden van culturele betrekkingen met landgenoten in het buitenland", een KGB-comité voor emigranten.

De Sowjets controleren de Russische kolonie o.a. door:

Russische vrouwenclubs,
verhoren in de S.U. tijdens bezoeken,
het organiseren van kinderkampen,
familiebezoeken e.d..

Deze maatregelen, aldus de heer , hebben niet alleen een C.I.-karakter, maar, naar moet worden aangenomen, beogen ook offensieve doeleinden, waarbij, gezien de ervaringen in het buitenland, ook aan de z.g. tweede generatie wordt gedacht.

Tijdens de hierop volgende discussie, deelt de heer KUIPERS op de vraag van de heer (G.P. Utrecht) mede, dat aan de personeelsbezetting van de Russische Ambassade h.t.l., die in geen enkele verhouding staat tot de betrekkingen tussen beide landen, door de Nederlandse Regering een numerus clausus is verbonden.

Na de plaats van de Sowjetrussische vertegenwoordigingen in het Westen in het kader van de subversie te hebben geschetst, gaat de heer KUIPERS in op de betekenis van de vreedzame coëxistentie in dit kader.

Deze is in feite zeer eenzijdig en heeft uitsluitend ten doel de politieke macht van de Sowjet Unie te verstevigen.

Vervolgens heeft de heer KUIPERS een overzicht van de "Loidse affaire", die de recente publicaties rond de B.V.D. tot gevolg had. De schijnwerper der publiciteit, aldus de heer KUIPERS, werd door deze zaak weer op de B.V.D. gericht, hoewel op een volkomen normale wijze bij de Rijks Universiteit te Leiden inlichtingen werden verkregen, in het kader van een naar een kandidaat-ambtenaar van het Ministerie van Buitenlandse Zaken ingesteld antecedentenonderzoek. De heer KUIPERS heeft gemeend meteen de Rectores Magnifici van de Nederlandse Universiteiten en Hogescholen om een onderhoud te moeten verzoeken. Deze gesprekken, die inmiddels hebben plaats gevonden, verliepen in een redelijke sfeer en hadden een vrij positief resultaat.

Door verschillende Rectores zijn officiële richtlijnen gegeven. Niet verheeld mag worden, aldus de heer KUIPERS, dat hierdoor het verkrijgen van gegevens betreffende studenten in zekere zin stroever loopt.

De heer KUIPERS is overigens van mening, dat bedoelde gesprekken een kalmerende invloed hebben gehad.

De heer KUIPERS deelt vervolgens mede, dat hij in besloten kring heeft gesproken met de hoofdredacteuren van een aantal dagbladen, waarvan enkele onwelwillend-critische berichten over de B.V.D. hadden gepubliceerd. Deze gesprekken hebben een duidelijk positieve werking gehad. Het doel van deze gesprekken is niet geweest populariteit te verkrijgen, maar een onredelijk negatieve publiciteit in te dammen.

Vervolgens vraagt de heer KUIPERS aandacht voor het verslag, dat de vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft uitgebracht aan de Tweede Kamer der Staten Generaal. Dit verslag is inmiddels aan de Politieverbindingen gezonden. Uit dat verslag, dat soms kritisch is gesteld, aldus de heer KUIPERS, blijkt dat de taak van de B.V.D. in principe aanvaard is. In deze zin vinden ook de besprekingen plaats die deze Commissie heeft met de Minister en de Dienstleiding, namelijk in een kritische, maar niet negatieve sfeer.

Sprekende over de traditie dat tijdens elke I.D.-vergadering een bepaald onderwerp wordt ingeleid, vraagt de heer KUIPERS zich af in hoeverre deze vergaderingen in de huidige vorm aan hun doel beantwoorden. Enerzijds, aldus de heer KUIPERS, stelt de Dienstleiding veel prijs op een periodiek contact met de Politieverbindingen, anderzijds kost het moeite telkens een belangrijk onderwerp te vinden. De Dienstleiding vraagt zich dan ook af of het nog zinvol is de huidige frequentie van vier maal per jaar te handhaven. Hierbij komt, aldus de heer KUIPERS, dat waar de samenstelling van deze vergadering minder homogeen is, het wezenlijke doel van de vergadering niet kan worden bereikt doordat de beleidskwesties minder aan de orde komen. De heer KUIPERS vraagt de mening van de vergadering dienaangaande.

De heren (G.P. Enschede) en (G.P. Eindhoven) zijn van mening dat de frequentie van de I.D.-vergaderingen niet te hoog is en trekken de nuttigheid van het onderlinge contact geenszins in twijfel. Eerstgenoemde vraagt zich echter af, of het niet nuttig is in het algemeen de onderwerpen te behandelen, die wat meer op de praktijk van het inlichtingenwerk zijn geënt. De heer is de mening toegedaan dat de verbindingen meer zouden kunnen doen, indien hun duidelijke richtlijnen worden verstrekt. Een goede coaching, aldus de heer, zou meer effect sorteren voor het praktische inlichtingenwerk. De heren (G.P. Nijmegen) en (G.P. Haarlem) zijn er voorstanders van de huidige frequentie te handhaven. Laatstgenoemde vindt het niet zo belangrijk of een lezing eens minder geslaagd is.

Het feit dat het onderlinge contact gehandhaafd blijft, acht de heer
belangrijker. De heer LOHMAN gaat dieper in op de vraag wat
tijdens de I.D.-vergaderingen aan de orde dient te worden gesteld. Men
verkeert in deze in een dualistische positie: enerzijds wordt getracht
beleidszaken aan de orde te stellen, anderzijds wordt gestreefd naar
behandeling van op de praktijk gerichte onderwerpen. Dit dualisme maakt
het moeilijk, aldus de heer LOHMAN, onderwerpen te vinden, passende in
het raam van de samenstelling van deze vergadering.

De heer KUIPERS dankt voor de verkregen reacties en zegt toe zich
hierover te zullen beraden. Het ligt in de bedoeling, aldus de heer
KUIPERS, dit onderwerp tijdens de eerstvolgende I.D.-vergadering wederom
aan de orde te stellen.

Hierna vraagt de heer KUIPERS aandacht voor het Functioneel Leeftijds-
ontslag van de heer (G.P. Arnhem).

De heer KUIPERS memoreert de zeer lange ervaring van de heer
die vindingrijk, hard en met veel élan aan de taak van de I.D. heeft
gewerkt. Er zijn, aldus de heer KUIPERS, wel eens tegenstellingen ge-
weest, maar er is een situatie ontstaan van algemene waardering. Dat
dit bij het afscheid van de heer gezegd kan worden verhoogt
de heer KUIPERS, die het persoonlijk contact met de heer
zeer op prijs heeft gesteld.

De heer KUIPERS zegt de heer dank voor zijn trouw bezoek
aan de I.D.-vergaderingen en wenst hem veel geluk en voldoening toe in
zijn verdere leven.

In zijn dankwoord ziet de heer terug op zijn meer dan 18-
jarige I.D.-ervaring. Hierna dankt hij de heer KUIPERS voor diens
menselijke benadering van diverse problemen.

Tenslotte spreekt de heer zijn waardering uit voor de
nuttige medewerking van de B.V.D.-functionarissen, met wie hij heeft
samengewerkt.

De rondvraag brengt geen nieuwe punten aan de orde.

De volgende vergadering wordt door de heer KUIPERS, na overleg met de
aanwezigen, vastgesteld op donderdag 21 maart 1968.

Hierna sluit de heer KUIPERS de vergadering.
